

ПРИЈЕДЛОГ

**ПЛАН И ПРОГРАМ
ОБУКЕ ЗА СЕСТРИНСТВО
У ОБЛАСТИ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА**

септембар 2011. год

ПРИЈЕДЛОГ

**ПЛАН И ПРОГРАМ
ОБУКЕ ЗА СЕСТРИНСТВО
У ОБЛАСТИ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА**

Овај материјал је припремљен у оквиру Пројекта менталног здравља у Босни и Херцеговини који финансира Швајцарска агенција за развој и сарадњу (SDC)

септембар 2011. год

Увод

СЕСТРИНСТВО У ОБЛАСТИ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА

Сестринство у области менталног здравља се бави промоцијом, превенцијом, третманом и збрињавањем лица свих узраста обољелих од менталних обољења и њихових посљедица.

Упркос постепеном и сталном побољшању здравствене заштите и услова живота, у многим земљама широм свијета, дужи животни вијек и већи привредни развој са собом су донијели повећање броја људи обољелих од менталних поремећаја (СЗО 1998).

Повећање броја људи обољелих од менталних поремећаја сада представља велико оптерећење за ресурсе здравствене заштите широм свијета, па је од кључног значаја да државе развију политике и стратегије за примјену мјера како би ријешиле ово питање.

Свјетска здравствена организација улаже много напора да у сарадњи са својим чланицама унаприједи ментално здравље становништва. У својим препорукама СЗО ставља нагласак на потребе прилагођавања образовања и едукације здравственог особља у менталном здрављу.

Из тог разлога, БиХ је донијела своје политике у менталном здрављу и стратегије за њену примјену како би ријешила то питање и побољшала разумијевање менталних поремећаја, те развој дјелотворних услуга ради смањења морбидитета, инвалидитета и морталитета као посљедица менталних поремећаја.

Реформа менталног здравља налаже нови концепт заштите менталног здравља у заједници, што подразумева и едукацију медицинских сестара, самосталност, веће обавезе и одговорности као и равноправност у мултидисциплинарном тиму.

Препорука СЗО за XXI вијек каже да свака земља – чланица мора омогућити својим професионалцима оптимално мјесто рада, добру едукацију, дјелотворно вођење и истраживање.

Медицинске сестре у менталном здрављу у заједници представљају основни професионални профил у овом пољу, а одрживост и квалитет услуга менталног здравља у заједници, често зависи од нивоа квалитета њиховог рада.

Стална стручност за обављање професије може се постићи само ако сестрински кадар буде посвећен учењу током цијеле каријере. Образовни програм из области менталног здравља представља надоградњу на опште сестринско образовање.

Битан елемент у оквиру ових услуга представља обезбјеђење адекватног образовног сестринског кадра. Медицинске сестре/техничари захтијевају развијену базу знања у погледу технолошке и здравствено-његоватељске димензије сестринског позива у области менталног здравља, а морају посједовати и знања која им омогућавају да доносе одговарајуће клиничке одлуке, и појединачно, и као пуноправни чланови мултидисциплинарног тима здравствене заштите.

Адекватно едуковане медицинске сестре/техничари представљају основни услов за пружање савремених и ефективних услуга у области менталног здравља. Медицинске сестре у области

менталног здравља су свакодневно у свом раду у директном контакту са корисницима услуга менталног здравља и њима блиским лицима. Због тога, медицинске сестре/техничари запослене у области менталног здравља, морају посједовати широка знања и вјештине како би били оспособљени за успостављање односа повјерења, процјене потреба сваке особе, те планирања и провођења третмана све до евалуације исхода третмана.

ПЛАН И ПРОГРАМ ЗА СТАЛНО СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА/ТЕХНИЧАРА У ОБЛАСТИ МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА

План и програм за обуку медицинских сестара у области менталног здравља представља модификацију Плана и програма обуке за сестринство у области менталног здравља Свјетске здравствене организације.

ЦИЉЕВИ

Циљеви плана и програма обуке су да:

- пружи стимулативно образовно искуство
- пружи образовни оквир који ће подстаћи полазнике да развију своје аналитичке и критичке вјештине;
- развије способности полазника да на аналитички начин одговори на промјенљиве потребе у погледу заштите менталног здравља;
- развије критичку свијест полазника о релевантним резултатима истраживања и подстакне интеграцију тих резултата у праксу сестринства у области заштите менталног здравља;
- развије знања полазника и њихово разумијевање мјера здравствене политике и система релевантних за развој и пружање услуга заштите менталног здравља, као и утицај тих мјера и система на становништво;
- пружи вођство које одговара контексту сестринства у области заштите менталног здравља које се заснива на знању и разумијевању релевантних теорија сестринства и социјалних теорија и концептуалних оквира;
- допринесе евалуацији сестринских услуга у области заштите менталног здравља које се пружају становништву.

САДРЖАЈ

Садржај учења подијељен је у девет модула:

- МОДУЛ 1** Уводни модул - појмови, пракса и теорија
- МОДУЛ 2** Сестринство у области менталног здравља I
Разумијевање менталног здравља и менталне болести
- МОДУЛ 3** Управљање информацијама и истраживање
- МОДУЛ 4** Сестринство у области менталног здравља II
Евалуација и интервенисање
- МОДУЛ 5** Доношење одлука
- МОДУЛ 6** Сестринство у области менталног здравља II
Вођење случаја и колаборативна пракса
- МОДУЛ 7** Лидерство и управљање ресурсима
- МОДУЛ 8** Сестринство у области менталног здравља IV
Политика и прописи
- МОДУЛ 9** Сестринство у области менталног здравља V
Специјалистички модул

У даљем тексту дат је преглед плана и програма, као и опис модула од којих се он састоји. Треба имати на уму да ће се један број концепата и предмета уведених у једном модулу поново јавити и разрадити у наредним модулима. Док стичу знања и искуство, полазници и полазнице ће бити у стању да те концепте и предмете посматрају са различитих тачака гледишта, као и да додатно развију своја већ постојећа знања и искуства.

МОДУЛ ЈЕДАН

Наслов: *Уводни модул*

Трајање: *2 сата*

Адаптирала: *проф. др Гордана Тешановић*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул полазнику/ци служи као увод у кључне појмове који представљају окосницу Плана и програма обуке за сестринство у области менталног здравља. Овај приступ ће подстаћи полазнике/це да надограде, интегришу и прошире своја постојећа знања, вјештине и искуства коришћењем нових знања и искустава која ће стећи похађањем програма обуке.

Стратегије наставе и учења ће подстицати медицинску сестру/техничара да се упозна са колегама и колегицама полазницима и са њима подијели своја стручна знања и искуства. Истражиће се и вриједност дебате о релевантности теоретског контекста за праксу сестринства у области менталног здравља.

ПЛАН РАДА

- Медицинска сестра/техничар у области менталног здравља – мјесто и улога
- Типични сценарији пружања његе
  - Процјена потреба пацијента
  - Процјена потреба породице
  - Процјена потреба заједнице
- План и програм заснован на стручности и истраживању
  - Сестрински процес
- Тимски рад
- Стално стручно усавршавање/доживотно учење

ИСХОДИ УЧЕЊА

Када успјешно заврше овај модул, полазници/це ће бити информисани о:

- начинима на које постојећа знања и искуства могу да утичу на нова знања и вјештине неопходне за практичан сестрински рад у области менталног здравља;
- процесу сестринске његе
- стратегијама наставе и учења који могу бити адекватни за образовање медицинских сестара/техничара, пацијената и њихових породица/старатеља;
- аналитичким и критичким приступима дискусији и конструктивној дебати о питањима сестринства;
- доживотном учењу и сталном стручном усавршавању.

МОДУЛ ДВА

Наслов: *Сестринство у области менталног здравља*
Разумијевање менталног здравља и менталне болести

Трајање: *2 сата*

Адаптирала: *прим. мр сци. др Милка Данчевић-Гојковић*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Циљ овог модула је да се надограде, прошире и развију знања, вјештине и ставови стечени током иницијалног образовања полазника/ца за сестринску његу обољелих од менталне болести. Нагласак ће бити стављен на биолошке, психолошке, социодемографске и духовне утицаје статуса менталног здравља становништва и њихове посљедице на дјелотворан практичан сестрински рад у области менталног здравља. Епидемиологија и узроци менталних болести биће проучени, док ће ментално здравље и ментална болест бити анализирани у ширем контексту здравствене заштите. Стећи ће се разумијевање менталне болести са тачке гледишта пацијента.

Овај модул ће се реализовати на универзитету, односно у оквиру институције еквивалентног нивоа.

ПЛАН РАДА

- Појмови менталног здравља:
- Дефинисање менталног здравља и менталне болести
- Епидемиологија – инциденца, преваленца, морбидитет, инвалидитет и морталитет
- Статус менталног здравља становништва
- Социодемографски утицаји и индикатори менталног здравља и менталне болести
- Ментално здравље и јавно здравље
- Неједнакости у здрављу

- Кампање које држава и добровољни сектор воде у области менталног здравља
- Биолошки, психолошки и духовни утицаји на ментално здравље и менталну болест
- Тачка гледишта пацијената и пружалаца њега о менталном здрављу („Проживљено искуство“)
- Групе које се баве специјализованим услугама у области менталног здравља
- Пружање услуга: јавно, добровољно, приватно и на бази група самопомоћи
- Културна осјетљивост у погледу питања менталног здравља и њега

ИСХОДИ УЧЕЊА

Када заврше овај модул, полазници/це ће бити у стању да:

- опишу и размотре епидемиологију менталне болести на нивоу становништва;
- покажу разумијевање широке лепезе фактора који могу имати утицај на ментално здравље и менталну болест;
- покажу разумијевање менталне болести са тачке гледишта пацијента и породице/пружаоца њега;
- опишу на који начин дјелују доступност услуга, друштвена искљученост, стигматизација и дискриминација;
- на критички начин процијене различите системе подршке пацијенту/породици/пружаоцу њега у оквиру јавног, приватног и добровољног сектора;
- препознају појам „неједнакости“ у здрављу;
- заговарају позитивне ставове и оспоре негативне дискриминаторске ставове према корисницима услуга менталног здравља и њиховим породицама, односно пружаоцима њега.

МОДУЛ ТРИ

Наслов: *Управљање информацијама и истраживање*

Трајање: *2 сата*

Адаптирала: *Иванка Фрањић, дипл. мед. сестра и дипл. менаџер у здравству*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул ће полазницима/цама омогућити да продубе своја знања о примјењеним аспектима управљања информацијама и истраживања. Градиво ће им омогућити да развију разумијевање о приступима управљању информацијама и поступку истраживања, етичким питањима везаним за добијање информисаног пристанка од учесника у истраживању, повјерљивост и безбједност података, као и саопштавање резултата од значаја за практичан рад. Компонента истраживања биће посебно усредсређена на студије и доказе који доприносе стицању знања на пољу сестринства у области менталног здравља.

ПЛАН РАДА

- Извори/ врсте информација, сазнања и докази
- Аналитичко и критичко размишљање, критичка процјена и конструктивно испитивање практичног рада
- Истраживачки процес, осмишљавање и методе истраживања
- Основе статистике – интерпретирање демографских и статистичких података, сумирање података и извођење закључака
- Препознавање и мјерење исхода
- Управљање информацијама и информационе технологије
- Основни/ минимуми сетова података
- Етичка питања, повјерљивост и безбједност података/евиденције

ИСХОДИ УЧЕЊА

Након успјешно завршеног модула, полазници/це ће бити у стању да покажу способности да ефикасно:

- анализирају различите изворе информација и адекватно их примјене у пракси;
- траже и тумаче релевантне статистичке податке и истраживања од значаја за сестринство у области менталног здравља;
- одређују мјериве исходе за практичан сестрински рад;
- воде тачну, јасну и ажурну евиденцију;
- чувају повјерљиве податке;
- користе знања и информације стечена практичним сестринским радом на етички начин.

МОДУЛ ЧЕТИРИ

Наслов: *Сестринство у области менталног здравља II
Евалуација и интервенисање*

Трајање: *12 сати*

Адаптирале: *прим. мр сци. др Милка Данчевић-Гојковић и
Магбула Грабовица, дипл. мед. сестра*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Циљ овог модула је да омогући полазнику/ици да стекне шире знање и разумијевање честих менталних проблема и да то примијени у пракси, при том показујући позитивне ставове према пацијентима и њиховим породицама и укључујући их, гдје год је то могуће, у доношење одлука о њези. Полазник/ца ће, такође, развити и вјештине терапеутске комуникације, на примјер, у погледу вођења интервјуа, остваривања контакта, процјене, израде и евалуације плана његе и управљања емоцијама.

ПЛАН РАДА

- Појмови менталног здравља:
  - Друштвено и медијско представљање
  - Стигматизација, дискриминација и изолација особа са менталним поремећајем и њихових породица
- Практичан рад без дискриминације и са освртом на културне чиниоце:
  - Специфични чиниоци и потребе везане за пол и припадност етничкој, односно угроженој групи
  - Стрес и професионално сагоријевање
- Промовисање менталног здравља:
  - Кључни концепти и модели
  - Чиниоци који побољшавају, односно погоршавају, ментално здравље

- Вјештине интервјуисања и односа са људима:
  - Вјештине вођења интервјуа
  - Вербалне и невербалне вјештине
  - Терапијска комуникација
  - Вјештине стварања терапијског односа
- Систематично прикупљање информација:
  - Сестринска документација
- Клиничка процјена и мјерење:
  - Стандард (структура, процес, исход)
  - Критеријум
  - Норматив
  - Коришћење и тумачење података добијених мјерењем
- Доступне услуге и подршка у оквиру јавног, приватног и добровољног сектора
- Модели емоција и управљање емоцијама:
  - Аутономни, бихевиорални и когнитивни аспекти емоција
  - Чести одговори на лепезу емоција, нпр. страх, бијес, туга
  - Интервенције засноване на доказима у управљању емоцијама
- Стратегија управљања ризиком
- Формулисање планова његе:
  - Управљање информацијама и синтетизација информација добијених проценом
  - Доношење одлука – изражена потреба пацијента, процјена ризика, могућности за пружање услуга и вјероватноћа поступања по савјетима
- Елементи свеобухватног планирања здравствене његе
- Људска права и права пацијента
  - Заштита осјетљивих пацијената и права пацијената, породица и пружалаца његе на приступ услугама

ИСХОДИ УЧЕЊА

Када успјешно заврше овај модул, полазници/це ће бити у стању да:

- критички анализирају и процјене теоретске перспективе менталног здравља;
- препознају сврху клиничке процјене и мјерења, укључујући и стандардизовано мјерење;
- спроводе, препознају, користе и тумаче мјерење клиничких исхода;
- покажу способност да користе доказе из широке лепезе извора, ради израде свеобухватне процјене потреба, укључујући и процјену ризика;
- препознају и образложе коришћење отворених и дјелимично структурисаних интервјуа, као и области обухваћених процјеном, са фокусом на пацијента;
- покажу знања из вођења интервјуа усредсређених на пацијента;
- покажу знања из дјелотворног посматрања на коме се заснива процјена менталног стања и ризика пацијента;
- критички размотре моделе емоција и препознају интервенције засноване на доказима ради управљања емоцијама;
- покажу способност да користе одговарајуће стратегије за управљање емоцијама;
- препознају сврху и елементе израде планова његе;
- препознају и покажу способност да дјелотворно користе информације у изради планова његе, што обухвата и циљеве усредсређене на пацијента;
- препознају разлоге и конкретне стратегије за укључивање пацијената, породица односно пружалаца његе у израду планова његе;
- користе стратегије за укључивање породица односно пружалаца његе у пружање његе пацијентима;
- израде сестринску документацију тачно и ажурно;
- дискутују о релевантним областима промовисања менталног здравља и препознају чиниоце који се позитивно, односно негативно, одражавају на промовисање менталног здравља и релевантна питања јавног здравља;
- покажу разумијевање улога лица укључених у мултидисциплинарни, интерагенцијски и интерсекторски рад;
- покажу свеобухватно знање и разумијевање широког спектра формалних и неформалних услуга из области менталног здравља у јавном, приватном и добровољном сектору;
- оспоре стигматизацију и негативне, односно дискриминаторске, ставове према менталним болестима и корисницима услуга менталног здравља;
- покажу колико је важно сврсисходно ангажовање и учешће пацијената у свим аспектима заштите менталног здравља и терапије;

- покажу да су способни да остваре дјелотворан терапеутски однос који је од користи за пацијенте и породице односно пружаоце његе;
- покажу рефлексиван практичан приступ у пружању његе пацијентима обољелим од менталне болести;
- се упознају са узрочницима стреса и превентивним мјерама за спречавање професионалног сагорјевања.

МОДУЛ ПЕТ

Наслов: *Доношење одлука*

Трајање: *2 сата*

Адаптирала: *мр сци. др Нера Зивлак-Радуловић*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул ће омогућити полазницима/цама да продубе своје познавање поступака, типологије и вјештина доношења одлука која ће им користити у будућем обављању позива медицинске сестре/техничара у области менталног здравља.

ПЛАН РАДА

- Доношење одлука – теорије, поступци, вјештине
- Дијагностичко, терапеутско и клиничко расуђивање
- Концепти одговорности и аутономије при доношењу одлука
- Критичко размишљање у пракси
- Стратешко доношење одлука
- Етичка питања и укљученост пацијента и пружаоца његе у доношење одлука

ИСХОДИ УЧЕЊА

Након успешно завршеног модула, полазници/це ће бити у стању да:

- покажу да разумију сложеност доношења одлука у клиничком окружењу;
- анализирају и опишу примјере доношења одлука, и то у односу на своје искуство у њези пацијената обољелих од менталних болести;

- опишу на који начин се сноси одговорност, и то у односу на своје искуство у њези пацијената обољелих од менталних болести;
- направе разлику између стратешког и клиничког/етичког доношења одлука у сестринству;
- дискутују о разлозима за укључивање пацијената и породица односно пружалаца његе у доношење одлука о њези, као и начину и импликацијама њиховог укључивања.

МОДУЛ ШЕСТ

Наслов: *Сестринство у области менталног здравља III
Вођење случаја и колаборативна пракса*

Трајање: *12 сати*

Адаптирале: *Иванка Фрањић, дипл. мед. сестра и дипл. менаџер у здравству и
Магбула Грабовица, дипл. мед. сестра*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул ће пружати полазницима/цама могућност да проширују и развијају знања, ставове и вјештине које су стекли кроз претходне модуле. Нагласак ће се ставити на вођење интервјуа, процјене, израде планова њега и интервенције засноване на доказима на начин који није дискриминаторски и који показује културолошку осјетљивост.

- Полазници/це ће узети учешћа у мултидисциплинарном, интерагенцијском и интерсекторском раду и развити вјештине из области дјелотворног тимског рада у болничком окружењу и у заједници.
- План рада
- Мултидисциплинарни рад: Професионална подјела задатака између стручњака различитих профила.
- Интерагенцијски: Сарадња са партнерским агенцијама и социјалној заштити у заједници.
- Интерсекторски рад: Сарадња са центрима за социјални рад ПЗЗ – породичном медицином, болничким службама, невладиним организацијама, локалном власти, школама, полицијом и вјерским организацијама.
- Различите групе пружалаца услуга укључене у услуге менталног здравља – јавни, добровољни сектор; пацијенти, пружаоци њега и групе за самопомоћ.

- Специјалистичке услуге, нпр. услуге специфичне у погледу културе, затим дјеца, жене и ментално здравље, тимови за бескућнике.
- Дјелотворан тимски рад:
- Групна терапија и групни рад.
- Структура и динамика групе.
- Терапијске групе (психотерапија, социотерапија, супортивна терапија, окупациона терапија).
- Склоп вјештина (вјештине које стварају добар однос – атмосферу која је терапијска).
- Ванредне психијатријске ситуације:
- Агресија,
- Самоповређивање,
- Покушај самоубиства,
- Разлози, превенција, интервенција заснована на доказима и вођење пацијената који су покушали самоубиство.
- Интервјуисање и процјена ризика
- Тимско планирање и израда плана код ванредних ситуација
- Евалуација укључености пацијената и породица, односно пружалаца његе, у планирање његе и интервенције
- Развој планова његе у мултидисциплинарном, интерагенцијском и интерсекторском контексту
- Безбједно окружење за пацијента и запослене
- Психосоцијалне интервенције
- Развијање механизма у проблематичним ситуацијама, стратегија и рјешавање проблема, интервенције ради ограничења самоповређивања и повређивања других
- Породичне интервенције и спречавање релапса
- Евалуација планиране његе и репланирање у контексту мултидисциплинарног рада
- Документација и вођење евиденције
- Управљање лијековима
- Познавање психофармака, механизам дјеловања, начин примјене, праћење жељених и нежељених ефеката, активан надзор над депо терапијом, апликација и.м. терапије у кућним условима

ИСХОДИ УЧЕЊА

Након завршетка овог модула, полазници/це ће бити у стању да:

- анализирају и критички преиспитају литературу о резултатима мултидисциплинарног, интерагенцијског и интересекторског рада;
- синтетизују и примијене сазнања о процјени усредсређеној на пацијента, укључујући и процјену ризика, и у пракси их примијене у колаборативној изради планова његе и доношењу одлука;
- израде стратегију управљања ризиком која одговара препознатим ризицима код пацијента;
- препознају, критички анализирају и спроведу дјелотворне интервенције, као и вођење и превенцију психијатријских хитних случајева;
- препознају и критички анализирају све већу базу знања о исходима укључивања пацијената, породица и пружаоца његе у стратегије остваривања односа и подршке;
- анализирају, критички размотре и примијене стратегије за прилагођавање планиране његе, укључујући и рад без дискриминације и уз уважавање културних разлика;
- спроведу свеобухватну процјену стварних и могућих фактора ризика у клиничком окружењу;
- пруже помоћ у остваривању безбједног окружења за пацијенте, посјетиоце и запослене предузимањем одговарајућих корака за управљање ризиком;
- процијене улогу и допринос медицинске сестре/техничара у области менталног здравља у управљању његом у мултидисциплинарном, интерагенцијском и интересекторалном пружању услуга менталног здравља;
- тачно и ажурно израђују сестринску документацију и заједничку евиденцију;
- заступају позитивне ставове и оспоре негативне дискриминаторске ставове према корисницима услуга менталног здравља.

МОДУЛ СЕДАМ

Наслов: *Лидерство и управљање ресурсима*

Трајање: *2 сата*

Адаптирале: *проф. др Гордана Тешановић и
мр сци. др Јасминка Вучковић*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул ће омогућити полазницима/цама да истраже кључне аспекте лидерства и управљања који су релевантни за практичан рад медицинских сестара/техничара у области менталног здравља.

Кључни принципи ефикасног рада мултидисциплинарних тимова ће се анализирати и применијени на праксу сестринства у области менталног здравља, а полазници/це ће стећи сазнање о природи организационих промјена.

ПЛАН РАДА:

- Појмови лидерства и управљања:
  - разлика између лидерства и управљања
- Управљање људским ресурсима
- Делегирање дужности и одговорности
- Управљање промјенама
- Пацијент и његова породица као ресурс:
  - управљање његом
- Рад у оквиру мултидисциплинарног тима

ИСХОДИ УЧЕЊА

Када заврше овај модул, полазници/це ће бити информисани о:

- принципима и процесима лидерства и управљања, те разликама између лидерства и управљања;
- принципима управљања људским ресурсима;
- начинима ефикасног делегирања послова и одговорности;
- принципима управљања промјенама;
- значају породице као партнера у процесу његе;
- улози медицинске сестре/техничара у мултидисциплинарном тиму у области менталног здравља.

МОДУЛ ОСАМ

Наслов: *Сестринство у области менталног здравља IV
Политике и прописи*

Трајање: *2 сата*

Адаптирале: *мр сци. др Јасминка Вучковић и
Иванка Фрањић, дипл. мед. сестра и дипл. менаџер у здравству*

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Овај модул ће полазницима/цама пружити прилику да прошире знања стечена у претходним модулима и продубе разумијевање локалних, националних и међународних мјера политике и прописа и њихове примјене на његу пацијената обољелих од менталних болести.

ПЛАН РАДА

- Здравствена политика, прописи, мјере политике и етичка питања у вези са заштитом менталног здравља
- Права грађана и пацијената
- Утицај медицинске сестре/техничара у области менталног здравља на креирање мјера политике
- Здравствена неједнакост

ИСХОДИ УЧЕЊА

Након завршетка модула, полазници/це ће:

- бити упознати са здравственим политикама и прописима који утичу на пружање услуга менталног здравља;

- препознати, разумјети и штитити права пацијената, њихових породица и пружалаца његе;
- познавати рад у складу са професионалним кодексима поступања и етичког понашања за медицинске сестре/техничаре у области менталног здравља;
- моћи описати начине укључивања сестринске струке у израду политика и прописа у области менталног здравља;
- схватити значај превазилажења „неједнакости“ у здрављу и знати начине превазилажења;
- бити у стању да анализирају и критички преиспитају прописе, мјере политике, извјештаје и етичке норме релевантне за практичан рад у области менталног здравља.

МОДУЛ ДЕВЕТ

Наслов:	<i>Специјалистички модул Болести зависности</i>
Трајање:	<i>2 сата</i>
Адаптирала:	<i>мр сци. др Нера Зивлак-Радуловић</i>

КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА МОДУЛА

Циљ овог модула је да полазнику/ци пружи прилику да оствари увид у пружање специјалистичких услуга менталног здравља. Полазницима/цама ће бити омогућено да продубе и прошире своја постојећа знања, вјештине и ставове, као и да развију нова знања и вјештине. Примјер пружања специјалистичких услуга медицинских сестара/техничара у менталном здрављу у овом модулу јесу болести зависности.

ПЛАН РАДА

- Историјски трендови, препознате потребе и структура услуга за болести зависности
- Епидемиологија болести зависности: зависност о алкохолу, зависност о наркотичким средствима, зависност о никотину, зависност о коцки и интернету
- Клинички знаци болести зависности
- Мултидисциплинарни и интерсекторски рад у лијечењу болести зависности
- Пружање услуга у јавном, приватном и невладином сектору
- Координација са амбулантама породичне медицине
- Могућност учествовања медицинске сестре /техничара у процјени клиничке слике и примјени спецификованих упитника и/или полуструктурираних интервјуа за болести зависности
- Специфична улога медицинске сестре/техничара у области менталног здравља у оквиру специјалистичких служби за лијечење болести зависности

- Комуникацијске вјештине од значаја за рад са обољелим од болести зависности
- Колаборативно планирање његе: Укључивање пацијената, породица, односно пружалаца његе
- Документација, вођење евиденције
- Чување професионалне тајне
- Мјере политике и прописи од значаја за лијечења болести зависности
- Промовисање менталног здравља и питања везана за јавно здравље у оквиру болести зависности

ИСХОДИ УЧЕЊА

Када заврше овај модул, полазници/це ће бити у стању да:

- анализирају статистичке податке о епидемиологији болести зависности;
- покажу способност да пруже његу одговарајућег квалитета у оквиру лијечења болести зависности;
- препознају, размотре и евалуирају принципијелне разлике између врста његе које се пружају у оквиру специјалистичке и неспецијалистичке службе везане за болести зависности;
- воде тачну и свеобухватну евиденцију о њези пацијената и на дјелотворан начин те информације саопште другим члановима тима;
- заступају позитивне ставове и оспоре негативне дискриминаторске ставове према пацијентима обољелим од болести зависности и њиховим породицама, односно пружаоцима његе;
- анализирају и евалуирају улогу медицинске сестре/техничара у области специјалистичких служби менталног здравља у погледу промовисања менталног и јавног здравља;
- у сваком тренутку раде у складу са професионалним кодексима поступања и етичког понашања за медицинске сестре/техничаре у области менталног здравља;
- размишљају о свом раду и препознају потребе за даљим усавршавањем у специјалистичкој области болести зависности;
- покажу познавање и разумијевање мјера политика и прописа која имају утицај у области лијечења болести зависности и њиховог ефекта у практичном раду.

